

mm. ranskalainen ja italialainen kaivosmiehes.

Räjähdykset olivat hurjia. Tarkkana siinä sai olla. Kivet irtosivat kullan ympäriltä, mutta kulta pysyi yhtenä kappaleena. Saaliiksi jäi valtavan suuria möhkäleitä puhdasta kultaa. Kulta erotettiin jättiläis-sulimoissa 2000 C-asteen kuumuudessa kivistä, jotka sitten jauhettiin suurissa kivimyllyissä jauhoiksi.

Kaivoksen ilmastointi hoidettiin ilmaputkien avulla, kukaan ei siellä tukehtunut. Kesäkuumalla kaivosmiehet viihtyivät viileässä kaivoskuilussa. Talvipakkasilla siellä taas oli sopivan lämmintä.

Työmaan yhteydessä maanpäällä oli suuri ”raihaussi” (dryhouse), jossa kaivosmiehille oli suunnaton määrä koppeja. Niissä sai käydä suihkussa ja vaihtaa vaatteet ennen työpäivän aloittamista ja sen jälkeen.

Hollingerin suuronnettomuus

Hollingerin kaivoksessa sattui suuri onnettomuus talvella 1928. Ilmeisesti tupakointi aiheutti tulipalon. Palokaasut aiheuttivat 39 miehen surman. Suomalaisia siellä kuoli kahdeksan. Se oli järkyttävä

tapahtuma erityisesti kaivosmiehille ja kaivosyhtiölle, mutta luonnollisesti myös menehtyneiden omaisille ja koko valtakunnalle.

Elämää Timminsissä

Kaivosmiehille oli järjestetty hyvät asunnot työpaikan lähelle kävelymatkan päähän. Naimattomien miesten asuntoja, täysihoitoloita eli poikataloja, ylläpiti Poikataloyhdistys. Suomalaisten lisäksi Viljon naapurustossa oli ruotsalaisia ja norjalaisia. Myös ruokailu hoi-tui näissä suurissa ”poortitaloissa” (boarding house). Ruokailussa oli kerrallaan 700 asukasta.

Suomalaiset olivat hyvien työntekijöiden maineessa, parasta laatua. He olivat monipuolisia, pystyivät oppimaan ja tekemään monenlaista raskastakin työtä. Ja olivat sisukkaita. Pohjois-Ontarion kulta-alueella oli kymmeniä kaivoksia. Viljokin ansaitsi melko mukavasti, kun veroja ei pidätetty.

Suomalaissiirtolaisia Timminsissä vuonna 1930. Vas. Kauppi Ikaalisista, Valtonen Parkanosta ja Kekola Peräseinäjoelta. Muut jäivät Kanadaan pysyvästi, vain Kekola palasi Suomeen. Alla Hollingerin kultakaivosaluetta 1920-luvun lopulla.

Rahaa jäi säästöönkin, ”ei menny kaikki juhulimisehen”.

Timminsissä oli paljon suomalaisia. Haalilla kuljettiin iltamissa. Käytiin myös ravintoloissa ja kappakoissa. Elokuvat olivat suosittuja. Mieleen ovat jääneet erityisesti amerikkalaiset intiaanitarinat. Oli myös suomalaisten kauppaliikkeitä. Englanti oli valttia myös suomalaisten keskuudessa. Viljo pärjäsi englannilla aika hyvin. Ummikkona hänkin olisi saanut huompiarvoisia töitä kaivoksessa.

Timmins on hyvin samoilla leveysasteilla Suomen kanssa, joten ilmastossakaan ei paljon eroa ole. Siiteripuu eli setri (cedar) on erikoisuus, jota Suomessa ei kasva, mutta muuten kasvillisuus oli melko lailla tuttua. Luonnonvaroiltaan alue oli erittäin runsas. Tyynen meren rannalle matkaa on yli 5000 mailia.

Myös venäläiset värvärit olivat liikkeellä tuohon aikaan. He lupasivat kaikkea hyvää, ja moni lähtikin Kanadasta Neuvosto-Karjalaan heidän houkutteleminaan. Argentiinaan värvättiin väkeä myös.

Kohtalokas turistimatka

Viljo työskenteli Hollingerin kulta-kaivoksessa kolme vuotta. Sitten hän osallistui Suomeen suuntautuvalla turistimatalla, joka koitui hänen kohtalokseen. Viljo tapasi Suomessa tytön, jonka kanssa meni pian naimisiin. ”Se käytiin niin hullusti notta tuli jäätyä tänne.” Morsian ei halunnut lähteä Kanadaan, joten siinä ei auttanut muu, ”vaikka silläkin olis siälä ollu hyvät oltavat.” Kova katumuskin tuli jossain vaiheessa. Viljollahan oli tarkoitus hankkia metsäpalsta Kanadasta. Mieli teki takaisin. Lop-

Viljo ja Eeva kotona kahvipöydässä v. 2008. Kuva Tellervo Lahti.

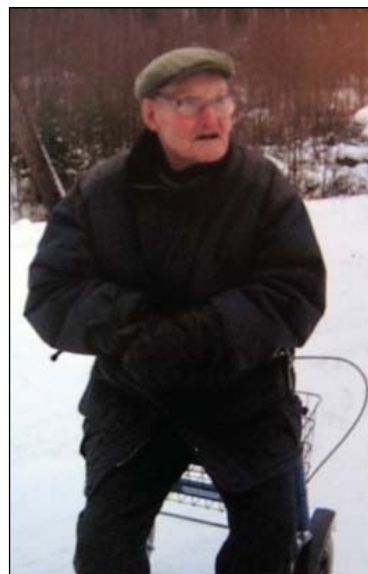
putilikin jäi kaivoksesta saamatta, mikä kaiversi mieltä pitkään. Hänellä on yhä leikkisästi mielessä, että vieläköhän sen lopputilin sieltä saisi, jos menisi hakemaan.

Peräseinäjoella vain pysyttiin. Viljo osti Kanadassa ansaitsemillaan rahoilla maatilan ja elätti perheensä maanviljelijänä. Perheessä oli yksi tytär, joka asuu yhä Seinäjoella.

Koti tekoaltaan alle

Kalajärven tekoaltaan rakentaminen 1960-luvulla vei Viljolta talon ja viljelysmaat. Vain kahdeksan hehtaaria metsää jäi tekojärven ulottumattomiin. Altaan alle jääneen maatilan korvaushinnalla ei saanut ostettua taloa. Viljo rakensi vuonna 1977 uuden tuvan Kirkonkylään Nättyysentielle. Kalajärven rannalle Viljo on myöhemmin rakentanut saunakämpän. Pitkäaikainen puoliso kuoli 1990-luvun alussa. Sen jälkeisinä yksinäisinä vuosina Viljon kuntokin alkoi heiketä. Uuden kaverin löydyttyä kaikki kääntyi parhain päin.

Viljo avioitui toisen kerran 96-vuotiaana ja on ollut nyt kymmenen vuotta naimisissa Eeva Kankaanpään kanssa. He asuvat omakotitalossa Kalajärven rannalla. Viljon päivät kulkevat omaa rantaansa Eeva-rouvan hoivissa. Kanadan muistot ovat yhä kultaisia.

Ulkoilu kuuluu 107-vuotiaan ohjelmaan päivittäin. Kuva tammikuulta 2008, E. Alasalmi.